

Mojih devetdeset let

»Lojze, piši, če ne bo šlo tvoje delo v pozabo,« mi je rekel Miha Ješe, župan Občine Škofja Loka, na mojem praznovanju 90-letnice rojstva. Saj je morda res, sem pomislil. V življenju moraš za seboj pustiti nekaj sledi.

Pred devetdesetimi leti sem se rodil na Suhi, v majhni hiši ob cesti, ki je vodila v Ljubljano. Tam sem prvič pogledal v svet in zajokal. Za hišo so kosili vaški kosci. Ko so zaslišali jok, so rekli, še enega bo morala srenja živeti. K sreči se to ni nikoli zgodilo.

V osnovno šolo sem začel hoditi leta 1932. To je bilo takrat, ko so začeli s poukom v novi osnovni šoli v Šolski ulici. V 3. razredu me je učil Jakob Rojic, ravnatelj na tej šoli. Ob koncu šolskega leta je v šolsko kroniko zapisal: »Priden dečko, morda bo še kaj iz njega.«

V 5. razredu je bil moj razrednik France Košca. Šel je k mojim staršem in jih prepričal, da sem šolanje nadaljeval. Že avgusta sem stal pred komisijo za vpis v 1. razred kranjske gimnazije; izpit sem uspešno opravil. Do začetka 2. svetovne vojne sem nato izdelal še tri razrede, ostalih pet in maturo pa prvo leto po njej.

Jeseni istega leta sem se vpisal v 1. letnik Naravoslovnotehniške fakultete v Ljubljani, in sicer na predmete: biologija, geologija in fizika. Študij sem končal v štirih letih, v 5. letniku pa sem opravil strokovni izpit in postal profesor naravoslovnih predmetov za srednje šole.

Med vojno sem se v Iskri v Kranju učil za poklice kovinske stroke in postal orodjar, vendar tega poklica nisem nikoli opravljal.

Med študijem sem že poučeval na oficirski gimnaziji, ki je imela svoj sedež na Osnovni šoli Škofja Loka pod vodstvom profesorja Toma Podnarja. Ob vstopu v razred so me dijaki – oficirji stoje pozdravili: »Smrt fašizmu ...« Zmedel sem se, ker nisem poznal odgovora. Iz zadrege me je rešil četni starešina in odgovoril: »Svoboda narodu!« Nato pa so se oficirji posedli. Začel sem razlagati temo: bojni strupi. Iz zadnje klopi se dvigne visok oficir in reče: »Družo profesore, izvinite ...«,

Lojze Malovrh

jaz pa sem pred tablo slišal, da je rekel izginite. Ker pa je oficir nadaljeval z vprašanjem, nisem izginil. V naslednjem letu sem bil sprejet na nižjo gimnazijo v Škofji Loki, kjer sem poučeval v 2. in 3. razredu.

Kmalu zatem so me poklicali na služenje vojaškega roka v južno Srbijo in preden sem se odpeljal, so me starejši učitelji opozorili: *»Ne povej, da si učitelj, ker boš moral drugače delati ves dan.«*

In res, na vojnem odseku v Raški so me vprašali, kaj si še posebno želim. Odgovoril sem jim, da konja in res so mi dali kobilo Mamurko. Upal sem, da jo bom večkrat jezdil v mesto, vendar sem se zmotil. Vsako jutro sem jo moral peljat k reki Ibar, da sem jo napojil. Ko pa so zvedeli, da sem učitelj, so mi jo vzeli in me zaposlili v zdravstveni ambulanti ter pri kapetanu.

Pred odhodom domov je kapetan dal ostriči vso četo, da je tudi mene dobil med njimi. Bil je namreč jezen, ker sem bil že odpuščen. Domov sem prišel z obrito glavo. V Škofji Loki takrat še ni bilo gologlavcev in nisem si upal na staro delovno mesto. Šel sem v Kranj na Oddelek za šolstvo in jih prosil, da me pošljejo v Poljansko ali Selško dolino, vsaj za toliko časa, dokler mi ne zrastejo lasje. Poslali so me v Gorenjo vas, kjer sem dijake na nižji gimnaziji poučeval kemijo in biologijo. Naslednje leto so me napotili tudi v Poljane, kjer sem se poročil z dolgoletno prijateljico Francko, ki je poučevala v Gabrku. Bilo nama je lepo, še bolj pa sva bila srečna, ko se nama je rodila hčerka Jolanda.

Po štirih letih (leta 1956) sva dobila dekret za službovanje v Škofji Loki; žena Francka za osnovno šolo, jaz pa gimnazijo. Tam sem poučeval dve leti, potem pa me je upravitelj osnovne šole povabil za pomočnika. Na željo upravitelja sem ob pomoči učencev višjih razredov posadil sadike v parku pred šolo; med njimi tudi drevesce *Ginkgo biloba*, danes imenovano **Drevo prijateljstva**.

Naslednje šolsko leto me je poklical predsednik občine, da bi sprejel mesto ravnatelja na vajenski šoli. Predlog je utemeljil z besedami: *»V občini imamo dobro razvito kovinsko industrijo, radi pa bi imeli tudi dobro kovinarsko šolo.«* Predlog sem sprejel in iz obrtne vajenske šole raznih strok sem ustanovil poklicno šolo za kovinsko in lesno stroko in pozneje še Šolski center. V njem so se izobraževali odrasli z območja cele Gorenjske, in sicer za poklice delovodje, za visoko kvalifikacijo, kasneje tudi za tehnike. Priključil sem še učence avtomehanike s področja Gorenjske. Tu sem služboval 8 let.

Ginkgo biloba pred Namom v Škofji Loki.

Naslednje delovno mesto je bilo mesto ravnatelja Gimnazije Škofja Loka. Z audiovizualnimi sredstvi smo posodobili pouk tujih jezikov, odprli smo oddelek smučarske gimnazije, v katero so bili vpisani tudi dijaki iz drugih srednjih šol.

Ob praznovanju 50-letnice Gimnazije Škofja Loka, Lojze Malovrh tretji z leve (foto: osebni arhiv)

V tem obdobju sem bil tudi podpredsednik občine, delovni predsednik 1000-letnice Škofje Loke in predsednik Severjevega sklada. Veliko časa sem posvetil tudi gradnji novih šol, šolskega vrtca, športnega centra in obnovi podružničnih šol v občini. Tudi v gimnaziji sem služboval 8 let.

Zatem me je Zavod za šolstvo v Ljubljani imenoval za predstojnika Zavoda za šolstvo Kranj, za območje Gorenjske. Ob mojem prihodu je prišlo do ponovnega referenduma za šolstvo in čakale so nas številne nove oblike dela.

V programu je bilo predpisano, da je treba povečati število vrtcev, ustanoviti male šole, osnovne šole smo morali preoblikovati v celodnevne osnovne šole in v srednjih je bilo treba uvesti usmerjeno izobraževanje. Pri reševanju teh nalog so sodelovali tudi moji sodelavci in ravnatelji vseh gorenjskih šol. Na Zavodu za šolstvo sem služboval 11 let, do odhoda v pokoj.

V pokoju sem nameraval ustanoviti malo šolo iz računalništva za predšolske otroke. V ta namen sem po mnogih letih spet postal študent, in sicer računalništva na matematični fakulteti v Ljubljani. Vendar me je zadela možganska kap in vsi moji načrti v zvezi z računalništvom so padli v vodo.

Ob vsem tem sem se ukvarjal tudi z izvenšolskimi dejavnostmi.

1. Ob prihodu v Škofjo Loko so mi že naložili vodstvo Ljudske tehnike. Vodil sem jo 10 let. Spominjam se Zleta ljudske tehnike leta 1961; parada, v kateri so sodelovali učenci osnovnih šol Gorenjske z ročno izdelanimi letali, vojaki – radioamaterji, padalci iz Lesc in kmetje s traktorji, se je vila od Plevne pa vse do Mestnega trga.

Ljudsko tehniko v Škofji Loki smo vodili Rudi Zadnik, Lojze Malovrh in Jože Sever. Leta 1961 smo tudi organizirali Zlet Ljudske tehnike, to je bila predstavitev vse tehnične dejavnosti na Gorenjskem (foto: osebni arhiv)

Učenci pri ustvarjanju na Mali Groharjevi koloniji v Škofji Loki. (foto: osebni arhiv)

2. Pomembno mesto v mojem življenju predstavlja tudi Mala Groharjeva kolonija, v kateri so sodelovali učenci – likovniki iz cele Jugoslavije, in sem jo vodil 20 let. Kasneje je kolonija izmenično potekala v Škofji Loki in Smederevski Palanki – mestu, takrat pobratenem s Škofjo Loko. Vsak od udeležencev je ob odhodu iz Škofje Loke s seboj odnesel živopisni list prijateljstva. Da je kolonija lahko živel, so starši naših učencev v svoje domove sprejemali goste – slikarje.
3. Pripravljal sem tudi programe za komemoracije ob obletnicah smrti 50 talcev za Kamnitnikom. Te so vsako leto izvajali dijaki gimnazije, pevski zbori, Pihalni orkester Škofja Loka ter vojska.
4. Pripravil sem tudi program za proslavi ob postavitvi temeljnega kamna in ob otvoritvi spomenika padlim borcem v Dražgošah.
5. Vrsto let sem sodeloval z Zvezo prijateljev mladine in opravljal še druge funkcije na občinski in republiški ravni.
6. 24. decembra 2006 sem postal častni član Društva upokojenih pedagoških delavcev Slovenije.

Delo in obveznosti sem opravljal z zavzetostjo ter veseljem, če bi jih moral še enkrat, bi bilo prav tako.